

[جستارهای انتقادی]

تئوری معماری معاصر

به کوشش

پویان روحی

+

علی رضا خوارزمی نژاد

نصیر زرین پناه

شانای ظهرابی

سروناز غفاری

انتشارات تخصصی هنر،
معماری و شهرسازی

کتابخانه کسبی

تئوری معماری معاصر/ به کوشش پویان روحی... [و دیگران]

مشهد: کتابکده کسری، ۱۳۹۵.

۲۵۶ص. : مصور (رنگی).

شابک:

۹۷۸-۶۰۰-۶۵۰۹-۵۵-۶

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا

یادداشت: پویان روحی، علی رضا خوارزمی نژاد، نصیر زرین پناه، شانای ظهراپی، سروناز غفاری.

یادداشت: بالای عنوان: [جستارهای انتقادی]

موضوع: معماری جدید - قرن ۲۰م - مقاله ها و خطابه ها

موضوع: معماری - نقد و تفسیر

موضوع: معماران - مصاحبه ها

شناسه افزوده: روحی، پویان، ۱۳۵۹ - گردآورنده

ده بند: کنگره:

رد: ندی دیوبی:

جازه کتابشناسی ملی:

NA۶۸۰/ت۹ ۱۳۹۵

۷۲۴/۶

۴۲۰۹۸۱۸

کتابکده تخصصی هنر، معماری و شهرسازی کسری

تئوری معماری معاصر

به کوشش: پویان روحی

علی رضا خوارزمی نژاد، نصیر زرین پناه، شانای ظهراپی، سروناز غفاری

صفحه آرای و چاپ: میلاد خواجوی - منا گندمکار

چاپ اول: بهار ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۰۰۰

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ آستان قدس رضوی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۵۰۹-۵۵-۶

انتشارات: کتابکده کسری

نشانی انتشارات: مشهد فلسطین ۱۴ پلاک ۱۰ تلفن: ۰۵۱-۳۷۶۷۰۰۱۹

کلیه حقوق چاپ و نشر این کتاب برای انتشارات محفوظ می باشد.

مرکز پخش: کتابکده کسری

تلفن: ۰۵۱-۳۸۴۳۵۵۳۱ همراه: ۰۹۱۵۳۰۱۷۱۸۱

پیشگفتار ناشر

معماری هم اکنون چیست؟ تئوریسین‌های آن چه کسانی هستند؟ بنیان‌های تئوریک آن بر چه چیز استوار است و چنین پرشتاب به کدام سو می‌رود؟ معماری دیجیتال زاییده چیست و سرچشمه‌های نظری آن کجاست؟ آیا تاریخ معماری و تئوری‌هایی که به تاریخ پیوسته‌اند هنوز در پیشبرد معماری امروز سهم دارند، یا می‌بایست آن‌ها را همچون خااره‌ای پشت سر گذاشت؟

این‌ها پرسش‌هایی هستند که با خواندن کتاب حاضر بارها در ذهن خواننده شکل می‌گیرند و در خلال ده گفتگو، مقاله یا سخنرانی پاسخ‌هایی چالش‌برانگیز و بعضاً پرسش‌گونه می‌یابیم. در جستارهای انتقادی تئوری معماری معاصر - به لطف انتخاب مناسب پویان روحی در وقت وی در گردآوری مقالات، سخنرانی‌ها و گفتگوهایی که به طور خاص از معماری امروز سخن می‌گویند - جریانات روز و زنده تئوریک از زبان معماران و مدرسان صاحب‌نام معماری نظیر پیتر ایزنمن، جفری کیپنس، گرگ لین، تام ویسکامپ و ... روایت می‌شوند. این کتاب مجموعه مقالاتی است که از تنوع موضوعی بالایی برخوردار است، اما در سبک این انواع همچنان یک‌دست و هدفمند باقی مانده است. به نظر می‌رسد انتشار چنین مجموعه‌هایی - از آن رو که بازتاب‌دهنده دیدگاه‌هایی متفاوت از اهل نظر می‌باشند - بیش از کتاب‌های تئوریکی که تنها به قلم یک نویسنده یا تئوریسین نوشته شده‌اند در طرح چالش‌های تئوری معماری امروز موثر باشند.

در نوشتار حاضر معماری به مثابه دیسپلینی رسمی می‌شود که خود را از هر ساختار مشخص، چارچوب قطعی و روش ثابت می‌رهانند. به پیش می‌رود و تلاش می‌کند تا به چیزی فراتر از آنچه انگاشته می‌شود تبدیل شود، با این وجهه است که هرگز نخواهد توانست خود را از گذشته - این گنجینه‌ی قوانین منسوخ - رها سازد؛ در این خصوص به خوانش دوباره خود در بستر امروز می‌پردازد و با اندیشه‌ای نقادانه به کلیشه‌ها و ارزش‌های گذشته می‌نگرد، به دیسپلین‌های دیگر چنگ می‌اندازد، آن‌ها را گرد خود می‌آورد و این چنین است که اهمیت خود را به عنوان دانشی میان‌رشته‌ای عنوان می‌کند.

از جمله نکات بسیار آموزنده در این کتاب برای دانشجویان ایرانی، چگونگی جای‌گیری معماران صاحب‌نام معاصر در مقابل دانش و معماری دیجیتال است. جای‌گیری روشن، تحلیلی و مشخص در مقابل و یا در کنار طراحی پارامتریک توسط تئوریسین‌هایی که سال‌هاست با این مسأله دست و پنجه نرم می‌کنند، می‌تواند برای دانشجویان ما که شاید در محیط آکادمیک به‌تازگی معماری دیجیتال را به رسمیت شناخته‌اند آموزنده باشد.

در این راستا رویکردهای وسواس گونه‌ی برخی معماران نسبت به سهم و وزن تکنولوژی در اعتلای کیفیت‌های فضایی و پیش‌برد دیسپلین معماری مطرح می‌شود و در ادامه اهمیت ایده و ذهن خلاق معمار در مقابل فرم‌های زاینده از الگوریتم‌های پیچیده مورد کنکاش قرار می‌گیرد. آن چه به طور خلاصه به دغدغه‌ها در خصوص معماری پارامتریک و حضور گم‌شده دانش دیجیتال پاسخ می‌دهد، لزوم داشتن "پروژه فکری" برای معماران است، برگرفته‌ای که می‌تواند تمیز میان پروژه‌های کارآمد و ناکارآمد باشد. علاوه بر این‌ها با تفکری آشنا می‌شیم که رایانه را به عنوان مولدی برای معماری - به عنوان چیزی "طراحی نشد" بلکه "تولید شده" توسط الگوریتم‌ها - و نه وسیله‌ای برای تحلیل و بازنمایی می‌شناسد. باشد که مطرح می‌شود این است که این الگوریتم‌ها بر پایه چه مسایلی نوشته می‌شوند و اصول آموزش ساخت الگوریتم‌ها می‌بایست چه سهمی از اطلاعات ارایه شده به دانشجویان داشته باشد و در نهایت این پرسش که چه گونه این اطلاعات می‌توانند به دانش تبدیل شوند. در این رابطه این دغدغه وجود دارد که دانشجویان به کمک تکنولوژی ره صد ساله را یک شبه طی کنند و با دانشی کمتر نسبت به دانشجویان گذشته به بازار حرفه‌ای وارد شوند.

امید است تا به کمک این کتاب و دیگر کتاب‌هایی که به تشریح مبانی تئوریک معماری معاصر می‌پردازند، حساسیت معماران و دانش‌پژوهان در خصوص خوانش پروژه‌های معماری تقویت شده و معماری فراتر از محصول نهایی یا ساختاری که به کارفرما ارائه می‌شود، بلکه به واسطه دانشی که تولید می‌کند مورد توجه قرار گیرد. این آگاهی می‌تواند در مقابل تفکر سودمحوری که امروزه تمایل به رهبری کردن حرفه معماری دارد، عاملی بازدارنده باشد.

گفتنی است که ارتباط معنایی تنگاتنگی میان کتاب "تئوری معماری معاصر" و کتاب "روایت‌های آوانگارد؛ چهارده گفتگو با اساتید موسسه معماری کالیفرنیا جنوبی" وجود دارد. خصوصاً مباحثی که به آموزش معماری دیجیتال اختصاص دارند را می‌توان مکملی بر مباحث طرح شده در آن کتاب دانست. این دو کتاب را می‌توان یک پروژه واحد دانست که "پویان روحی" به خوبی و با دقت آن را طرح‌ریزی و در مدت زمان کوتاهی به مرحله اجرا درآورده است. جهت درک بهتر مباحث ذکر شده توصیه می‌شود این دو کتاب هم‌زمان و یا با فاصله اندکی از یکدیگر مورد مطالعه قرار گیرند.

فهرست:

- ۱۰ پیش‌گفتار
- جستارها
- ۱۵ معماری به دشمن نیاز دارد!
اریک اوون ماس، در پاسخ به ستاره‌ی پانکس: ماکس پارامتریسم و خود-آفرینش معماری
- ۲۱ بازگشت به اشیاء (عجیب)
دیوید روی
- ۲۹ چیزی که تو را نکشد، عجیب‌ترت می‌کند!
گفتگو با هرمان دیاز آلونسو
- ۴۳ هرگز مگو هرگز!
گفتگو با دیوید روی
- ۴۷ من مخالف روش هستم!
گفتگو با جفری کیپنس
- ۵۱ صورت‌برداری: معماری در سال ۲۰۱۳
آنتونی ویدلر
- ۶۱ هروقت عبارت "سبک پارامتریک" را می‌شنوم، دلم می‌خواهد فرار کنم.
گفتگوی آنتونی ویدلر و الیزابت دیلر
- ۷۳ امروز وظیفه‌ی ما این است که ایده‌های معماری را زنده نگه داریم.
گفتگوی آنتونی ویدلر و برت استیل

- ۸۹ امروز آدم‌ها زیاد جالب نیستند!
گفتگوی آنتونی ویدلر و بخاندرو براپولو
- ۱۰۷ دوران پیاپی، گذشته است.
گفتگوی پیتر آیزنمن و پرستون اسکات و هن
- ۱۲۹ اگر کاری که انجام می‌دهم، از کار فرنگ‌آید این بهتر نباشد، آن وقت یک جای کار می‌لنگد.
گفتگوی پیتر آیزنمن و گرگ لین
- ۱۴۱ من آدم عجیبی نیستم!
گفتگوی پیتر آیزنمن و پیر ویتوریو آنورلی
- ۱۵۹ اینکه آدم‌ها ساده باشند، اشکالی ندارد. اما من از ساده‌ای متنفرم!
گفتگوی پیتر آیزنمن و برنارد شومی
- ۱۷۷ من به پروژه‌ی استقلال درگیر علاقه دارم.
گفتگوی پیتر آیزنمن و سارا وایتینگ
- ۱۹۳ خوشحالم که روزنامه‌ی صبح را شکسپیر ننوشته است.
گفتگوی پیتر آیزنمن و جفری کیپس
- ۲۰۹ چرخش شیء: یک گفتگو
تاد گنن، گراهام هارمن، دیوید روی و تام ویسکامپ
- ۲۴۱ ارکسترا
پیتر ترامر

پیشگفتار

"یک تعریف از دیدگاه رادیکال، این است که دیدگاه رادیکال، دیدگاهی است که فرضیه‌ی اصلی‌اش به روی این فرضیه باز است که فرضیه‌ی اصلی می‌تواند کاملاً اشتباه باشد؛ این تصور من فکر می‌کنم کاری که می‌کنم، درست است/اما این احتمال هم هست که در اشتباه باشم."

اریک اوون ماس

کتابی که در دست دارید، مجموعه‌ی آثار تئوری معماری است؛ مقاله‌ها، سخنرانی‌ها و گفتگوهای ^۱۲۰۱۲ به بعد نوشته و منتشر شده‌اند. بنابراین بازتابی هستند از لحظه‌ی اکنون معماری؛ در لحظه‌ی معاصر، این مجموعه با سخنرانی کوتاه اریک اوون ماس^۱ رئیس سابق ^۲رای-آرک^۲ که پس از سخنرانی پاتریک شوماخر^۳ در آن موسسه انجام شد، آغاز می‌شود. در واقع نقدی است بر رویکردهای پاتریک شوماخر (و زها حدید) و ایدئولوژی پاتریک و ^۴آرکشت به اشیاء (عجیب)^۴ نوشته‌ی دیوید روی^۵ معمار و تئوریست برجسته است که ^۶۲۰۱۲ در نشریه‌ی تارپ^۶ متعلق به موسسه‌ی پرت^۷ منتشر شد و نقدی است بر پروژه‌ی دهه‌ی ۹۰ و دفاع از اهمیت بازگشت به خود اشیاء به جای پرداختن به میدان‌ها و رابطه‌های تشکیل‌دهنده‌ی آن‌ها. گفتگوی سایت ساکرایانچ^۸ با هرنان دیاز آلونسو^۹ در زمان ^{۱۰}بنا گرفته که او مدیریت برنامه‌های کارشناسی ارشد و تحصیلات تکمیلی^{۱۱} سای-آرک^{۱۱} را بر عهده داشت و در آن از کار خود و دانشجویانش حرف می‌زند. او در حال حاضر جاسین ریگ^{۱۲} اس شده و ریاست این مدرسه را بر عهده دارد. دو گفتگوی بعدی متعلق به مجموعه‌ای هستند با عنوان معماری چیست؟^{۱۳} که سلسله گفتگوهای با معماران و تئوریست‌های مختلف هستند. این گفتگوها با چهار پرسش یکسان انجام شده‌اند که گفتگوهای متعلق به دیوید روی و جفری کیپنس^{۱۴} در اینجا آورده شده‌اند. مقاله‌ی صورت‌برداری^{۱۵} و نه گفتگویی که در پی آن می‌آیند، از مجله‌ی لاگ ۲۸ که در تابستان سال ۲۰۱۳ منتشر شد، برداشته شده‌اند. همگی این متن‌ها به تلاش برای تصویر کردن معماری و آموزش معماری در لحظه‌ی معاصر می‌پردازند.

1- Eric Owen Moss

4- Returning to (strange) Objects

7- Pratt Institute

10- Post-graduate

13- Stocktaking

2- SCI-Arc

5- David Ruy

8- suckerPUNCH

11- What is architecture?

3- Patrik Schumacher

6- TARP

9- Hernan Diaz Alonso

12- Jeffrey Kipnis

چرخش شیء^۱ که در شماره‌ی ۳۳ مجله‌ی لاگ در زمستان سال ۲۰۱۵ منتشر شده، به یکی از به‌روزترین مباحث معماری معاصر- فلسفه‌ی شیء‌محور^۲ و تأثیر فیلسوفانی همچون گراهام هارمن^۳ در این گفتمان می‌پردازد. کتاب با مقاله‌ی ارکسترای^۴ پیتر ترامر^۵، معمار و شهرساز برجسته که در زمینه‌ی معماری موسسه‌ی معماری اشتادل شوله^۶ در فرانکفورت منتشر شده، پایان می‌گیرد. این مقاله، نقدی است بر پدیدارشناسی معماری، و اهمیت نقد فرمالیستی و دستاوردهای آن بیان‌کننده‌ی ارزش معماری را در برابر نقد پدیدارشناختی که تنها از حس و حال حرف می‌زند، روشن می‌کند. امیدوارم این کتاب مورد توجه علاقه‌مندان قرار بگیرد و به ارتقاء فرهنگ نقد ادبیات تنوری معماری در ایران کمک کند.

پ.ر.

زمستان ۱۳۹۴

تهران

1- The Object Turn
4- Orkhestra

2- Object-Oriented Philosophy
5- Peter Trummer

3- Graham Harman
6- Staeidelschule